

آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش قصه‌گویی و بررسی اثربخشی آن بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد

منصور دهقان منشادی^۲نجوا نوردی فهادانی^۱

چکیده: از مولفه‌های مهم و تاثیرگذار در دوره‌های تحصیلی دانش آموزان، رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی آن‌ها در مدرسه است که همیشه پژوهشگران آموزش و پرورش آن را مورد توجه قرار داده‌اند. هدف از پژوهش حاضر آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش قصه‌گویی و بررسی اثربخشی آن بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد بود. روش پژوهش حاضر از نوع شبه آزمایشی و جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی ناحیه دو یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند که ۳۰ نفر از آن‌ها به عنوان نمونه آماری به روش در دسترس انتخاب گردیدند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه رضایتمندی تحصیلی و آزمون پیشرفت درسی محقق ساخته بوده است. روایی پرسشنامه رضایتمندی تحصیلی به تایید رسید و پایایی آن برابر با ۰/۹۲ به دست آمده است. روایی آزمون پیشرفت تحصیلی با استفاده از نظرات معلمان مدارس مختلف تایید و پایایی آن برابر با ۰/۷۹ محاسبه گردیده است. آموزش مفاهیم علوم با روش قصه‌گویی در ۵ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای ارائه گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون آماری تحلیل کوواریانس استفاده شد و نتایج حاصله نشان داد که استفاده از روش قصه‌گویی در آموزش مفاهیم علوم، باعث افزایش رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی شده است ($P < 0.05$).

واژه‌های کلیدی: قصه‌گویی، رضایتمندی، پیشرفت تحصیلی.

Teaching the concepts of science using the storytelling method and investigating its effectiveness on the satisfaction and academic progress of the fourth-grade female students in Yazd

Najva Navardi Fahadani, Mansour Dehghan Manshadi

Received: 15 April 2023; Accepted: 2 August 2023

Abstract: One of the important and influential components in students' academic courses is their satisfaction and academic progress in school, which education researchers have always paid attention to. The aim of the current research was to teach science concepts using the storytelling method and to investigate its effectiveness on the satisfaction and academic progress of fourth grade female students in Yazd city. The present research method is quasi-experimental and the statistical population included all fourth-grade male students of 2 Yazd district in the academic year of 2019-1400, of which 30 were selected as a statistical sample using the available method. The tools used in this research were the academic satisfaction questionnaire of Anbari et al. (2013) and the academic progress test developed by the researcher. The validity of the educational satisfaction questionnaire was confirmed by Anbari et al. (2012) and its reliability was 0.92. The validity of the academic achievement test has been confirmed by using the opinions of teachers of different schools and its reliability has been calculated as 0.79. The teaching of science concepts using the storytelling method was presented in 5 sessions of 45 minutes. In order to analyze the data, the statistical test of analysis of covariance was used and the results showed that the use of storytelling method in teaching science concepts increased the satisfaction and academic progress of fourth grade students ($P < 0.05$).

Keywords: storytelling, satisfaction, academic progress.

تاریخ دریافت مقاله ۱۴۰۲/۰۱/۲۶ و تاریخ پذیرش آن ۱۴۰۲/۰۵/۱۱ می‌باشد

najvanavardi@gmail.com

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد.

^۲ گروه آموزشی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، صندوق پستی ۸۸۹-۱۴۶۶۵، تهران، ایران.

مقدمه

بدون شک در دنیای پیشرفته‌ی امروزی یکی از علائم موفقیت فرد، موفقیت تحصیلی می باشد که بدون آن توسعه و ترقی هیچ کشوری امکان پذیر نخواهد بود. ترقی هر کشوری رابطه‌ی مستقیم با پیشرفت علم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد. پیشرفت علمی نیز حاصل نمی شود مگر این که افراد متفکر و خلاق تربیت شده باشند. پیشرفت تحصیلی ضمن این که در توسعه و آبادانی کشور مؤثر است در سطوح عالی منجر به یافتن شغل و موقعیت مناسب و در نتیجه در آمد کافی می شود. پیشرفت تحصیلی عبارت است از توانایی اثبات موفقیت تحصیلی اکتساب پیامدی که برای آن طرح ریزی شده است. پیشرفت تحصیلی به معنای مقدار یادگیری آموزشگاهی فرد است. در هر نظام تعلیم و تربیت میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم موفقیت در فعالیت های علمی است. پیشرفت تحصیلی یکی از شاخص های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش است. پیشرفت تحصیلی یکی از عوامل مهم مقبولیت و پذیرش در کلاس درس است. هم چنین پیشرفت تحصیلی در به دست آوردن یک شغل و درجات آن مهم است. میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نیز یکی از ملاک های نظام آموزشی کارآمد است. بین تلاش و دستاوردها و پیامدها با رضایت از تحصیل به صورت دایره وار ارتباط دو طرفه وجود دارد. بدین صورت که افزایش میزان تلاش فرد سبب می شود که فرد دستاوردها و پیشرفت های بیشتری را بدست آورد. با افزوده شدن میزان دستاوردها رضایت از تحصیل نیز در شخص بهبود می یابد. رضایت حالت خوشایندی است که بخاطر فاصله کم انتظارات با واقعیت، ارضای نیاز حاصل می شود و دست یابی به هدف در موقعیت های مختلف برای فرد حاصل می شود. رضایت از تحصیل شامل ادراک دانش آموزان از برنامه های آموزشی، شرایط لازم برای مطالعه و همچنین رفتار و راهنمایی های معلم می باشد. به عبارت دیگر به عنوان هرگونه احساس خوشایندی که نتیجه ی مقایسه ی عملکرد ذهنی افراد با انتظارات آن هاست تعریف شده است. رضایتمندی فراگیران عامل بسیار مهمی در فرایند یادگیری است. رضایت تحصیلی یک ویژگی روانشناختی است که به ادراک فراگیران از تجربه های یادگیری و تصوراتشان از میزان ارزشمندی دوره آموزشی مربوط می شود.

در بسیاری از مدارس هنوز معلمان از روش های سنتی مبتنی بر سخنرانی استفاده می کنند و دانش آموزان این گونه مدارس محکوم به نشستن و شنیدن هستند. بدون این که در فرایند یادگیری نقش داشته باشند و معلم متکلم وحده و فعال ترین عنصر یادگیری است و طبیعی است در چنین موردی حجم یادگیری بسیار اندک خواهد بود. در حالی که روش های متنوعی برای تدریس وجود دارد که هر کدام برای شرایط و درس خاصی مناسب است، لذا معلم و برنامه ریز باید با توجه به هدف های آموزشی، موضوع درس، خصوصیات دانش آموزان، امکانات موجود، جو حاکم بر کلاس، تعداد دانش آموزان، زمان در اختیار کلاس و ده ها مساله دیگر، مناسب ترین روش تدریس را انتخاب کند. یکی از راهکارهایی که امروزه برای افزایش پیشرفت درسی دانش آموزان استفاده می گردد، استفاده از قصه گوئی است. قصه گوئی تجربه مشترک همه انسان هاست. بی جا نیست اگر قصه گوئی را قدیمی ترین، ماندگارترین و گسترده ترین هنر انسانی بدانیم که پیشرفت علم، نه تنها از رونق آن نکاسته است که بر ظرافت ها و ارزش های آن افزوده است. بر این

اساس قصه‌ها ابزاری برای کسب دیدگاه‌های جدید، کشف انتخاب‌های اخلاقی و به دست آوردن بینش نسبت به شخصیت خود، هستند. بسیاری از کودکان در زندگی روزمره امکان کسب همه‌ی تجربه‌های واقعی را ندارند بنابراین قصه و قصه‌گویی این کمبود را جبران کرده و دستاوردهای تربیتی را ترفیع می‌بخشد. می‌توان گفت که قصه‌های اخلاقی با درگیر ساختن تفکر انتقادی کودکان، آنها را یاری می‌کنند تا توالی حوادث را پیش بینی و رابطه‌ی بین عمل و نتیجه را درک کنند. کودکان با استفاده از همانندسازی با قهرمان قصه‌ها در صدد حل چالش و مسائل خود بر می‌آیند؛ در نتیجه هنگام برخورد با معضلات زندگی خود به صورت فردی ماهر عمل خواهند کرد.

در اهمیت پیشرفت تحصیلی می‌توان گفت دانش آموزان ممکن است به دلایل مختلف و تحت تأثیر عوامل گوناگون با مشکل مواجه شود. بنابراین شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی یکی از مهمترین و اساسی‌ترین فعالیت‌ها در هر نظام آموزشی است. همچنین قصه منبع غنی و شیوه ابزاری خلاق، آسان و لذت بخش برای آموزش است. به نظر می‌رسد قصه‌گویی نسبت به کار مستقیم با کودکان، بدلیل علاقه وافر آن‌ها به قصه، جالب تر و لذت بخش تر است و در نتیجه توجه کودکان را بیشتر و بهتر متمرکز می‌کند، تنش فضای آموزشی و نگرانی از نحوه عملکرد را به دنبال ندارد و از آنجا که کودک در جریان قصه به کشف موقعیت مشکل و انتخاب راه حل می‌پردازد تعمیم پذیری و سرایت به محیط طبیعی را به بهترین نحو فراهم می‌کند. در این زمینه قصه‌های مصور اهمیت بیشتری را دارند زیرا روش‌ها و فنون مصورسازی اطلاعات به نظام آموزشی کمک می‌کند تا با بهره‌گیری از این امکانات، قدرت برقراری ارتباط با دانش آموزان افزایش یابد و آنان از مفاهیم و اطلاعات ارائه شده، درک بالاتری داشته باشند. در حالی که در کلاس‌های فعلی دانش آموزان با مشکلات یادگیری و عدم انگیزه کافی برای یادگیری مواجه هستند، به کارگیری قصه‌گویی و محتوی جذاب می‌تواند موانع عدم انگیزه و اشتیاق کودکان را حذف و یا کمرنگ کند و از طرف دیگر میزان رضایت و پیشرفت آن‌ها را در یادگیری مفاهیم علوم بهبود بخشد. همچنین معطوف نمودن توجه برنامه ریزان آموزشی و مدیران به کمیت و کیفیت‌های محتواسازی و قصه‌گویی از طریق استفاده از روش‌های پویا و خلاق در جهت رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به استفاده بهینه از علایق آن جهت انتخاب قصه و محتوای مناسب در جهت سوق دادن آنها به اهداف آموزشی و به طور کلی ایجاد یک تفکر صحیح در اهمیت دادن به آن به عنوان یک نیاز در دوران کودکی می‌تواند کمک‌های شایانی را در امر تدریس دروس و بهره‌وری آموزشی ایجاد نمایند.

با وجود برخی مشکلات و نارسایی‌های دانش آموزان در درس علوم و برتری استفاده از روش‌های تدریس جذاب بر روش‌های سنتی و باتوجه به این که مدارس ابتدایی وظیفه خطیر تربیت و تعلیم دانش آموزان و علاقمند کردن آن‌ها به یادگیری را برعهده دارند، باید از کارآمدترین شیوه‌های آموزشی بهره‌مند شوند. معلمین با استفاده از قصه‌گویی می‌توانند بر جذابیت دروس افزوده و باعث رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شوند، لذا با توجه به پژوهش‌های محدود صورت گرفته در این زمینه این پژوهش در پی آن است که آیا آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش

قصه گویی بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهرستان یزد اثربخش خواهد بود؟

پیشینه

بهمنی (۱۴۰۱) در پژوهشی تاثیر روش تدریس قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی را بررسی کرده و نتایج نشان داد، نمره میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در پیش آزمون ۱۵/۹۰ بود که در پس آزمون به ۱۸/۳۰ افزایش یافته است و این افزایش از نظر آماری نیز معنادار می باشد. در واقع بین دانش آموزانی که با روش مبتنی بر روش تدریس قصه گویی آموزش دیده اند با دانش آموزانی که این آموزش را ندیده اند در میزان پیشرفت تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد. میرشکاری و میرشکاری (۱۴۰۱) تاثیر روش قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی را بررسی کرده اند و نتایج نشان داد که اثر بخشی روش قصه گویی بیشتر از روش سنتی بوده است. تاثیر روش تدریس قصه گویی در دستیابی دانش آموزان به اهداف شناختی با تاثیر روش تدریس سنتی یکسان بوده ولی روش تدریس قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در بعد مهارتی تاثیر بیشتری دارد. یلمه (۱۴۰۰) تاثیر آموزش به روش قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی و انگیزش تحصیلی دانش آموزان در درس فارسی را بررسی کرده است و نتایج پژوهش نشان داد که آموزش به روش قصه گویی تاثیر مثبت و معناداری بر پیشرفت تحصیلی و انگیزش تحصیلی دانش آموزان در درس فارسی دارد. باقری نیا (۱۴۰۰) تاثیر روش قصه گویی بر افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی شهر ایوان را بررسی کرده و نتایج نشان داد که روش قصه گویی، باعث افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی شده است. همچنین کاربردپذیری این روش منجر به پایداری اثرات آن بعد از شش ماه شده است. رئیسی (۱۳۹۹) تاثیر آموزش با شیوه داستان گویی از طریق چندرسانه ای آموزشی و ایفای نقش در پیشرفت تحصیلی درس علوم دانش آموزان مقطع ابتدایی را بررسی نموده که نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که فرض برابری میانگین پیشرفت تحصیلی در دو گروه کنترل و آزمایش رد شده اند و به عبارتی، بین پیشرفت تحصیلی در گروه کنترل و آزمایش در سطح معناداری تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین، اختلاف میانگین بدست آمده نشان داده است که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در گروه آزمایش بیشتر از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در گروه کنترل است. با توجه به نتایج حاصله می توان چنین نتیجه گرفت که استفاده از داستان گویی باعث بهبود پیشرفت تحصیلی در گروه آزمایش در پس آزمون گردیده که این موضوع نشان دهنده اثرگذاری آموزش با شیوه داستان گویی از طریق چندرسانه ای آموزشی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بوده است. کمالی و مزارزائی (۱۳۹۸) اثربخشی آموزش به روش قصه گویی بر افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی و پیش دبستانی را بررسی کرده اند و نتایج نشان داد که آموزش دانش آموزان به روش قصه گویی، باعث افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی شده است. همچنین کاربردپذیری این روش منجر به پایداری اثرات آن در مراحل بعدی زندگی شده است. واحدی، قلتاش و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان تاثیر آموزش مفاهیم علوم به شیوه قصه گویی بر مهارت های اجتماعی و هوش کلامی نوآموزان دوزبانه دوره

پیش دبستانی به نتایجی دست یافت که نشان داد در سیستم آموزش و پرورش شهرستان کارون بخصوص مراکز پیش دبستانی، مورد توجه قرار گیرد و از نتایج آن در تصمیم گیری ها و برنامه ریزی ها استفاده شود تا با کاهش عوامل بازدارنده به تقویت مهارت‌های اجتماعی و هوش کلامی نوآموزان کمک شود. همچنین نتایج حاصل از داده ها نشان داد که آموزش مفاهیم علوم به شیوه قصه‌گویی بر مهارت های اجتماعی با سطح معناداری آن و خرده مقیاس-های آن (رفتار اجتماعی، رفتار غیراجتماعی، پرخاشگری و رفتار تکانشی، اطمینان زیاد به خود داشتن و ارتباط با همسالان) و هوش کلامی نوآموزان دوزبانه دوره پیش دبستانی شهرستان کارون تأثیر دارد. نوری (۱۳۹۶) اثر بخشی طراحی تدریس به شیوه ی قصه‌گویی در درس بدن ما ۲ علوم پایه چهارم ابتدایی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر را بررسی نمود و نتایج نشان داد میزان پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی گروه آزمایشی که با روش تدریس قصه‌گویی، آموزش دیده بودند نسبت به گروه گواه که با رویکرد سنتی (مرسوم) آموزش داده شدند بیشتر و بین میانگین نمرات پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که با روش قصه‌گویی آموزش دیده اند نسبت به دانش‌آموزانی که با روش سنتی (مرسوم) آموزش دیده‌اند تفاوت معناداری وجود دارد و به عبارتی طراحی تدریس به شیوه‌ی قصه‌گویی در درس بدن ما ۲ علوم پایه چهارم ابتدایی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد. گنجی و امیریان (۱۳۹۱) در تحقیقی با عنوان اثربخشی آموزش الگوی خوش بینی به روش قصه‌گویی بر افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی به این نتیجه رسید که آموزش الگوی خوش بینی به روش قصه‌گویی، باعث افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی شده است. همچنین کاربردپذیری این روش منجر به پایداری اثرات آن بعد از شش ماه شده است. بنابراین می‌توان پیشرفت تحصیلی کودکان را با استفاده از آموزش الگوی خوش بینی به روش قصه‌گویی تغییر داد و با استفاده از این آموزش به کودکان می‌توان بسیاری از مشکلات ناشی از پیشرفت تحصیلی را که منجر به سایر مشکلات خواهد شد از بین برد یا حداقل کاهش داد.

آینا و اومومیتی (۲۰۲۲) تأثیر قصه‌گویی و بازی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دبستانی در سراسر برنامه درسی مدرسه در ایالت اکتی را بررسی کرد که یافته‌های پژوهش نشان داد بین میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون عملکرد دانش‌آموزان در علوم پایه و علوم اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین مشخص شد که بین میانگین نمرات پس‌آزمون دانش‌آموزان در معرض قصه‌گویی و بازی تفاوت معناداری وجود دارد. این نشان می‌دهد که قصه‌گویی و بازی تأثیرات مثبتی بر عملکرد دانش‌آموزان ابتدایی در سراسر برنامه درسی مدرسه دارد. داشته است. دمیرسی و اوکور (۲۰۲۱) تأثیر آموزش علوم از طریق قصه‌گویی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، مهارت های داستان نویسی و نظرات در مورد تمرین را بررسی کرده و نتایج نشان داد بین نمرات پیشرفت تحصیلی پس‌آزمون به نفع گروه آزمایش تفاوت معناداری مشاهده شد. از دیگر یافته‌های کمی پژوهش، در ارزیابی مهارت داستان نویسی، تفاوت معناداری بین داستان اول و آخر به نفع داستان آخر مشاهده شد. در بعد کیفی نیز یافته‌های مثبتی به دست آمد، از جمله اینکه دانش‌آموزان گروه آزمایش با داستان‌ها نا آشنا نیستند، استفاده از آن در درس‌های علوم برای آنها سرگرم‌کننده است و می‌توان از آن

در دروس دیگر استفاده کرد. اردوغان (۲۰۲۱) تأثیر داستان گویی دیجیتال بر پیشرفت تحصیلی و نگرش دموکراتیک دانش آموزان دبستانی را بررسی کرده و نتایج نشان داد که دانش آموزان گروه آزمایش از نظر پیشرفت تحصیلی و نگرش دموکراتیک به طور معنی داری بهتر از دانش آموزان گروه کنترل عمل کردند. مصاحبه‌های گروهی متمرکز نشان داد که داستان گویی دیجیتال در ترویج یادگیری سازنده‌گرا مؤثر است. پاتریک و دامیلولا (۲۰۲۱) تأثیر قصه گویی و بازگویی بر تحصیل عملکرد دانش آموزان مقطع ابتدایی در سراسر برنامه درسی مدرسه در ایالت اکیتی و یافته‌های این مطالعه نشان داد که تفاوت معنادار بین میانگین نمرات پیش آزمون و پس آزمون دانش آموزان عملکرد در دو حوزه ی فناوری علوم پایه و مطالعات اجتماعی را شامل می‌شود. تفاوت معنادار نمرات پس آزمون به واسطه ی استراتژی داستان گویی و بازگویی بدان معنا بود که این دو مقوله تأثیراتی بر روی بدن دارند. براساس یافته‌های این پژوهش پیشنهاد شد که معلمان با استفاده از داستان سرایی و بازگویی محتوای برنامه ی درسی در مدارس ابتدایی را آموزش دهند که استفاده از این دو استراتژی، عملکرد یادگیری تحصیلی را افزایش می‌دهد. شمی (۲۰۲۰) تأثیر قصه گویی بر انگیزه و پیشرفت در آموزش مفاهیم علمی کودکان مهدکودک را بررسی کرده و نتایج حاکی از تفاوت پیشرفت تحصیلی بین پیش و پس آزمون به نفع گروه آزمایش بود که بیانگر تأثیر عملی استفاده از قصه گویی دیجیتال در آموزش مفاهیم علمی این مرحله است. مقیاس انگیزه نیز برای نمونه پژوهش اعمال شد که دانش آموزان را به یادگیری مفاهیم علمی پس از استفاده از داستان گویی دیجیتال برانگیخت. این امر بیانگر اثربخشی این روش برای جلب توجه کودکان و افزایش تمرکز و انگیزه آنهاست. هاوا (۲۰۲۰) نقش قصه گویی در انگیزش و رضایت دانش آموزان در آموزش زبان انگلیسی را بررسی کرده و نتایج نشان داد که پیشرفت های قابل توجهی در اعتماد به نفس و استفاده شخصی دانش آموزان پس از فعالیت قصه گویی وجود دارد، در حالی که برای انگیزش، تغییرات معنی دار نبود. همچنین مشخص شده است که قصه گویی می تواند برای تسهیل یادگیری لغات، مهارت های نوشتاری و گفتاری در آموزش زبان انگلیسی مفید باشد.

روش

پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع و اهداف مورد نظر شبه آزمایشی (نیمه تجربی) است. جامعه مورد مطالعه این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد بوده است. روش نمونه‌گیری به صورت در دسترس بود. حجم نمونه با توجه به نیمه آزمایشی بودن طرح پژوهش ۳۰ نفر انتخاب شده است. ۳۰ نفر به دو گروه کنترل و آزمایش تقسیم شدند که در هر گروه ۱۵ نفر قرار گرفتند. در این پژوهش، به فراخور موضوع، اطلاعات مورد نیاز در باب مبانی نظری متغیرها با استفاده از مطالعات کتابخانه ای و میدانی گردآوری شده است.

پرسشنامه رضایتمندی تحصیلی عنبری و همکاران (۱۳۹۲): این پرسشنامه دارای ۱۸ سوال پنج درجه ای (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم، نمره دهی از ۵-۱) است. نمره ی کل پرسشنامه در محدوده ی ۱۸ تا ۹۰ قرار داشت. کسب نمره ۳۲/۴ تا ۱۸ بیانگر رضایت مندی خیلی کم، نمره ۴۶/۸ - ۳۲/۵ رضایت مندی کم، اخذ نمره ۶۱/۲ - ۴۶/۹

رضایت‌مندی در حد متوسط، اخذ نمره ۷۵/۶-۶۱/۳ رضایت مندی زیاد و اخذ نمره ۹۰-۷۵/۷) به عنوان رضایت مندی خیلی زیاد، در نظر گرفته شد. روایی پرسشنامه توسط تیمی متشکل از افراد صاحب نظر در رشته های آموزش علوم پزشکی، برنامه ریزی درسی و روانپزشکی و با استفاده از تکنیک دلفی تأیید شد. پایایی این پرسشنامه نیز از طریق محاسبه ی ضریب آلفای کرنباخ و به میزان ۰/۸۱ محاسبه و تأیید گردیده است. این پرسشنامه در پژوهش چراغی (۱۳۹۳) اعتباریابی شده است. روایی پرسشنامه توسط عنبری و همکاران (۱۳۹۲) به تأیید رسید. همچنین پایایی آن برابر با ۰/۹۲ به دست آمده است.

آزمون پیشرفت تحصیلی: به منظور ارزیابی میزان پیشرفت دانش آموزان در درس علوم پایه چهارم آزمون توسط محقق با استفاده از نظرات معلمین پایه چهارم و اساتید این پایه تهیه گردیده است. این آزمون به صورت کتبی و شامل ۲۰ سوال از نوع چند گزینه ای، کوتاه پاسخ و بازپاسخ بوده که طیفی از ۰ تا ۲۰ را دربرداشته است. به منظور بررسی روایی سوالات از نظرات معلمین مدارس مختلف استفاده و به تأیید رسیده است. پایایی این آزمون نیز از طریق محاسبه ی ضریب آلفای کرنباخ و به میزان ۰/۷۹ محاسبه و تأیید گردیده است.

به منظور بررسی و تحلیل داده های حاصل از پژوهش از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در آمار توصیفی میانگین و انحراف استاندارد انجام شد. در مورد آمار استنباطی پس از بررسی پیش فرض ها از آزمون کوواریانس برای بررسی فرضیه ها استفاده و نرم افزار مورد استفاده spss22 بوده است.

یافته ها

جدول (۱): توصیف نمرات پیشرفت تحصیلی و رضایتمندی در گروه کنترل و آزمایش

آزمایش		کنترل		متغیرها	
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
۳/۹۸	۱۴/۷۵	۳/۸۶	۱۴/۲۵	پیش آزمون	پیشرفت
۵/۴۳	۱۸/۰۰	۳/۴۱	۱۴/۰۰	پس آزمون	تحصیلی
۷/۶۴	۵۴/۱۹	۷/۵۹	۵۳/۸۲	پیش آزمون	رضایت
۱۰/۲۸	۷۳/۲۵	۶/۸۲	۵۴/۷۶	پس آزمون	تحصیلی

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود میانگین نمرات گروه های آزمایش و کنترل در پیش آزمون و پس آزمون با هم متفاوت هستند. این افزایش در پس آزمون نسبت به پیش آزمون در هر متغیر پیشرفت تحصیلی و رضایت تحصیلی معنادار است. همانطور که در جدول شماره ۲ مشاهده می شود، پس از کنترل نمرات پیش آزمون، پیشرفت تحصیلی بین دو گروه دانش آموزان گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنادار وجود دارد.

جدول (۲): نتایج تحلیل کواریانس برای بررسی تفاوت پس آزمون پیشرفت تحصیلی و رضایت تحصیلی در دو گروه آزمایش و گواه

متغیر	منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
پیشرفت تحصیلی	گروه	۷۷۴/۶۲	۱	۷۷۴/۶۲	۴/۶۲	۰/۳۱۸
	پیش آزمون	۱۳۹/۴۰۴	۱	۱۳۹/۴۰۴	۱۰/۴۱	۰/۰۰۲
	خطا	۶۶۹/۵۶	۲۷	۱۳/۳۹		
رضایت تحصیلی	گروه	۵۲۶۹/۵۶	۱	۵۲۶۹/۵۶	۶/۳۳	۰/۵۹۲
	پیش آزمون	۴۴۰۱/۳۸۳	۱	۴۴۰۱/۳۸۳	۱۵/۹۴	۰/۰۰۱
	خطا	۹۵۸/۴۶۷	۲۷	۱۲۳/۳۶		

همچنین پس از کنترل نمرات پیش آزمون رضایت تحصیلی بین دو گروه دانش آموزان گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی دار وجود دارد، به این معنی که میانگین نمرات پس آزمون پیشرفت تحصیلی و رضایت تحصیلی به طور معنی داری در گروه آزمایش بیشتر از گروه کنترل است. توان آماری آزمون و سطح معناداری مطلوب؛ دقت بالای آزمون و کفایت حجم نمونه را نشان می دهد. بنابراین می توان ادعا نمود که در چارچوب محدودیت های طرح آزمایشی، آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش قصه گویی بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهرستان یزد اثربخش بوده است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از این مطالعه بررسی اثربخشی آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش قصه گویی بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد بود. نتایج حاصل از داده های پژوهش نشان داد آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش قصه گویی بر هر دو متغیر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد اثربخش بوده است. یافته های این بررسی، نتایج مطالعات قبلی را در این زمینه مورد تأیید قرار می دهد و با نتایج پژوهش های بهمنی (۱۴۰۱)، میرشکاری و میرشکاری (۱۴۰۱)، یلمه (۱۴۰۰)، باقری نیا (۱۴۰۰)، رئیسی (۱۳۹۹)، کمالی و مزارزائی (۱۳۹۸)، نوری (۱۳۹۶)، آینا و اوموجیمیتی (۲۰۲۲)، دمیرسی و اوکور (۲۰۲۱)، اردوغان (۲۰۲۱)، شمی (۲۰۲۰) و هاوا (۲۰۲۰) مشابه و هماهنگ است. در تبیین این یافته ها می توان گفت رضایت تحصیلی لذت بردن از نقش دانش آموزی یا تجربه ی دانش آموز بودن می باشد؛ اگر قصه گویی به درستی انجام شود برای کودک سرگرم کننده است و این می تواند به عنوان یک انگیزه برای او باشد. قصه طرح شده با حفظ معنی عاطفی دانش و افزایش اشتیاق؛ ارتباط عمیق تری میان دانش علوم و زندگی دانش آموزان برقرار می کند که این مهم در افزایش

رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. در این راستا به کارگیری آموزش از طریق قصه‌گویی جو کلاس را بسیار با نشاط ساخته، به طوری که دانش‌آموزان با هیجان بسیار و دقت تمام به قصه و مطالب مربوط به آن گوش می‌دادند و این فضای با نشاط باعث شده بود تا رضایتمندی بیشتری را تجربه نمایند.

در مورد پیشرفت تحصیلی نیز قصه به علت کشش، زیبایی و نقشی که در برانگیختن حس کنجکاوی دارد، می‌تواند بسیاری از مفاهیم را به دانش‌آموزان منتقل کند. هم‌چنین با انتقال مفاهیم، به روش غیرمستقیم، نه تنها باعث جذب بهتر و سریع‌تر مفاهیم به ذهن و زبان آن‌ها می‌شود بلکه فهم‌شان را عینی‌تر و ساده‌تر می‌سازد، به همین دلیل، قصه‌گویی از جدیدترین و بنیادین‌ترین روش‌های انتقال مفاهیم به دنیای مخاطبان، به ویژه دانش‌آموزان، به شمار می‌آید. مفاهیم پیچیده علمی، طبیعی را طی قصه و گاه بدون نیاز به توضیح، می‌توان منتقل کرد. استفاده از روش قصه‌گویی باعث ماندگاری بیشتر مفاهیم در ذهن دانش‌آموزان خواهد شد زیرا، به نظرمی رسد در روش قصه‌گویی مطالب در ذهن یادگیرنده به شکل پایدارتری نسبت به آموزش مستقیم ثبت می‌گردند. علاوه بر این مشاهده شد که آموزش مفاهیم در قالب قصه باعث توجه و تمرکز بیشتر دانش‌آموزان به مطالب درسی می‌گردد و انتظار می‌رود این مطلب به یادگیری بیشتر و عمیق‌تر مفاهیم بیانجامد. قصه این امکان را برای دانش‌آموزان فراهم می‌آورد، که آن‌ها در قالب شخصیت اصلی داستان، مفاهیم را بیاموزند و یادگیری عمیق و لذت‌بخشی را تجربه نمایند.

با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود نظر به این که روش قصه‌گویی در ارائه محتوا می‌تواند منجر به رضایتمندی تحصیلی و پیشرفت درسی دانش‌آموزان شود و موجب می‌شود اشتیاق جهت علم‌اندوزی حتی از سنین پایین و ابتدایی افزایش یابد، لذا مجریان امر آموزش باید به جای پرداختن به آموزش‌های رایج به سمت آموزش قصه‌گویی در بستر محتواسازی حرکت کنند و در راستای رضایتمندی تحصیلی و پیشرفت درسی دانش‌آموزان از آن بهره‌برند. طراحان برنامه درسی و مولفین کتب درسی استفاده از روش قصه‌گویی را در برنامه‌ها و محتوای کتب درسی در نظر داشته باشند. معلمین با استفاده از روش قصه‌گویی در کلاس درس، جذابیت و نشاط را افزایش داده، دانش‌آموزان را به درس علاقه‌مند کرده و به پیشرفت درسی آن‌ها کمک نمایند. استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد پیشرفت درسی در کنار آزمون‌های محقق‌ساخته می‌تواند در دست‌یابی به نتایج مطمئن‌تر کمک‌کننده باشد. تاثیر روش تدریس قصه‌گویی در سایر دروس و در تلفیق با روش‌های دیگر نیز بررسی گردد. از جمله محدودیت‌ها این بود که این پژوهش به صورت مقطعی انجام شده است، بنابراین، نتیجه‌گیری درباره‌ی علیت را دشوار می‌سازد و با دخالت متغیرهای مزاحم و خارج از کنترل محقق در حین پژوهش؛ روبرو بوده است.

منابع

باغشاهی، زینب (۱۴۰۰). آموزش مبحث منظومه‌ی شمسی با استفاده از ارائه محتوا و قصه‌گویی و بررسی اثربخشی آن بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه چهارم ناحیه دو یزد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه یزد.

باقری نیا، رسول (۱۴۰۰). بررسی تاثیر روش قصه گویی بر افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی شهر ایوان، چهارمین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، همدان.

بهمنی، زری (۱۴۰۱). بررسی تاثیر روش تدریس قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی، چهارمین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم، میناب.

رئیس، عابد (۱۳۹۹). تاثیر داستان گویی با چند رسانه ای و ایفای نقش در پیشرفت تحصیلی درس علوم دانش آموزان مقطع ابتدایی. پایان نامه کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه بین المللی چابهار.

سیف، علی اکبر (۱۴۰۰). روان شناسی پرورشی نوین (روان شناسی یادگیری و آموزش). تهران: انتشارات دوران.

عباسی نژاد سرخی، سلمان (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. نشانگران نو روش، ۴، ۱۵-۱۳.

کمالی، عبدالرئوف و مزارزائی، محمد (۱۳۹۸). بررسی تاثیر قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دبستانی، سومین کنفرانس بین المللی نوآوری و تحقیق در علوم تربیتی، مدیریت و روانشناسی، تهران.

گنجی، حمزه و امیریان، کامران (۱۳۹۱). اثربخشی آموزش الگوی خوش بینی به روش قصه گویی بر افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی. فصلنامه علوم تربیتی، سال پنجم، ۱۸، ۴۰-۲۷.

میرشکاری، ثمین و میرشکاری، زهرا (۱۴۰۱). اثربخشی روش تدریس قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی شهر کره ای، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت و صنعت.

نوری، منیره (۱۳۹۶). بررسی اثربخشی طراحی تدریس به شیوه قصه گویی در درس بدن ما ۲ علوم پایه چهارم ابتدایی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختران پایه در مدارس ابتدایی ناحیه ۲ شهر یزد. پایان نامه کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.

واحدی، مهدی و قلاتش، عباس و چرخ آبی، پریسا (۱۳۹۸). تاثیر آموزش مفاهیم علوم به شیوه قصه گویی بر مهارت های اجتماعی و هوش کلامی نوآموزان دوزبانه دوره پیش دبستانی. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، سال دهم، ۳۸، ۱۱۰-۸۱.

یلمه، زینب (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش به روش قصه گویی بر پیشرفت تحصیلی و انگیزش تحصیلی دانش آموزان در درس فارسی، سومین کنفرانس بین المللی علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره، آموزش و پژوهش، تهران.

Chan, C. (2019). Using digital storytelling to facilitate critical thinking disposition in youth civic engagement: A randomized control trial. *Children and Youth Services Review*, 107, 1-10.

Demirci, T and Okur, S. (2021). The Effect of Teaching Science through Storytelling on Students' Academic Achievement, Story Writing Skills and Opinions about Practice. *Education Quarterly Reviews*, 4 (2).

Demirbaş, İ. & Şahin, A. (2022). The Effect of Digital Stories on Primary School Students' Listening Comprehension Skills. *Participatory Educational Research*, 9 (6), 380-397

Erdogan, E. (2021). Impact of Digital Storytelling on the Academic Achievement and Democratic Attitude of Primary School Students. *ducational Policy Analysis and Strategic Research*. 16 (1).

Erbaş, Y. H. (2020). Erken Okuryazarlıkta Dijital Hikâye Anlatımı. In Y. H. Erbaş & R.F. Ağmaz (Eds.), *Erken Okuryazarlık Becerilerinin Gelişiminde Teknoloji Kullanımı* (pp.89-105). Pegem A. Yayıncılık.

Hava, K. (2019). Exploring the role of digital storytelling in student motivation and satisfaction in EFL education. *Computer Assisted Language Learning*. 34 (7), 958-978.

Ina, G., & Omojemite, M. (2022). Effects of Storytelling and Retelling on Academic Performance of Primary School Pupils across the School Curriculum in Ekiti State. *Archives of Educational Studies (ARES)*, 1(1), 68-79.

Kubravi, S. U., Shah, S. O., & Jan, K. (2018). Digital Story Telling: The Impact on Student Academic Achievement, Critical Thinking and Learning Motivation. *International Journal of Research in Engineering, Science and Management*, 1(12), 787-791.

Liu, K. P., Tai, S. J. D., & Liu, C. C. (2018). Enhancing language learning through creation: the effect of digital storytelling on student learning motivation and performance in a school English course. *Educational Technology Research and Development*, 66(4), 913-935.

Mariah B. (2017). Children Story Time Tips. *Childhood Education*, 64, (5): 293-298.

Patrick, A. G., Damilola, M. (2021). Effects of storytelling and Retelling on Academic Performance of primary School pupils a cross the school curriculum in Ekitistate. *Archives of Educational Studies*, 1, 68-79.

Setiyorini, T. J. (2020). The Effect of Using Digital Storytelling on Students' Intrinsic Motivation for Learning Vocabulary. *Didaktis: Jurnal Pendidikan dan Ilmu Pengetahuan*, 20(1).

Shoshani, A., and Slone, M. (2017). Positive education for young children: effects of a positive psychology intervention for preschool children on subjective well being and learning behaviors. *Front. Psychol.* 8:1866.

Zalazar-Jaime MF, Moretti LS and Medrano LA (2022) Contribution of Academic Satisfaction Judgments to Subjective Well-Being. *Front. Psychol.* 13:772346.

